

EEN VOORLOPER VAN HET “HOF VAN HOLLAND” IN DE OUDE TORENSTRAAT?

door H.J.Th. van der Voort en F.F.M. Repko

Enige tijd geleden werd door Fred Repko in *Eigen Perk* aandacht besteed aan de geschiedenis van het Hof van Holland aan de Kerkbrink.¹ Hij beschreef de geschiedenis van de drie panden aan de oostzijde van de Kerkbrink waaruit in de loop van de eeuwen het latere Hof van Holland zou groeien. De geschiedenis van het pand op de hoek met de Kerkstraat was al redelijk bekend, maar die van de twee andere niet. In de inleiding op dit artikel uit 1993 schreef Fred Repko: *Deze publikatie beperkt zich voornamelijk tot het archief van de familie Buwalda die in de 19e eeuw eigenaar/exploitant was van “Hof van Holland”. Nader onderzoek van andere archieven zal echter meer duidelijkheid moeten verschaffen over de achtergronden van de vele genoemde personen, percelen, panden en hun onderlinge ligging. De conclusie van toen luidde dan ook: “Er valt nog heel wat uit te zoeken”.*

Een uitdaging is er om aanvaard te worden. Zeer gedetailleerd onderzoek was nodig om de bovengenoemde kluwen van eigenaren en gebouwen te ontwarren. Om te voorkomen dat de lezer door de bomen het bos niet meer kan zien, is besloten een samenvatting van mijn onderzoek te publiceren. De volledige tekst van het onderzoek

ligt ter inzage in het Streekarchief voor Gooi en Vechtstreek te Hilversum.

Bij het schrijven van het eerdere artikel over het “Hof van Holland” is Repko er steeds van uitgegaan dat alle stukken uit het archief Buwalda betrekking hadden op de Kerkbrink. Het werd een groot probleem om de plaats van de panden, die genoemd worden in die stukken, te bepalen. Het geheel heeft Repko toen uiteindelijk voorgelegd aan F.F.J. de Gooijer uit Naarden, een Gooi-kenner met ruime ervaring in bestudering van 18e eeuwse stukken en topografisch onderlegd, maar ook hij kwam er niet uit. Zijn gedachte dat alle stukken uit het archief Buwalda betrekking hadden op dezelfde panden aan de Kerkbrink, ontstond doordat in de 19e eeuwse stukken de Kerkbrink met naam vermeld wordt. De conclusie dat dan alle stukken op huizen aan de Kerkbrink betrekking hadden lag toen voor de hand. Uitgebreide vergelijking van het artikel van Repko met het 18e-eeuwse verpondingkohier maakte al snel duidelijk dat het niet ging om één rij huizen, maar om twee rijen huizen in twee verschillende straten. Het archief Buwalda valt hierdoor in twee delen uiteen. De stukken uit de periode 1693 tot 1746

Deze prent uit 1665 geeft een beeld van de bebouwing aan de Oude Torenstraat. De kerk ligt aan de rand van het dorp met de achterzijde (het koor) naar de Kerkbrink gericht. Het huis aan de uiterste linkerzijde zal aan het brinkje bij de Kei hebben gelegen. (Kopie Goois Museum, origineel Nat.Bibl.Wenen).

Het brinkje van Doets in 1665. Thans is dit het pleintje voor C&A. De prent wordt toegeschreven aan Simon de Vlieger. Rechts van het midden is tussen de bomen de toren van de Grote Kerk zichtbaar. (Kopie Goois Museum, origineel Nat. Bibl. Wenen)

hebben betrekking op huizen aan de Oude Torenstraat en de stukken van na 1746 op de huizen aan de Kerkbrink die later bij elkaar het Hof van Holland zouden vormen. Met het bovenstaande verandert de kijk op de geschiedenis van de voorlopers van het Hof van Holland en ontstaan nieuwe inzichten in de geschiedenis van de Oude Torenstraat.

Twee rijen huizen in één archief

Eén van de stukken uit het archief Buwalda dateert uit 1734 en betreft een akte waarin een erf-scheiding tussen Claas Fransz Vlaanderen en Willem Jacobsz Vlaanderen de Jonge wordt geregeld.² Vóór de invoering van het kadaster werden percelen niet met een kadastraal nummer aangeduid maar door de vermelding van de eigenaren van de belendende percelen. Voor de betrokkenen uit die tijd was dit voldoende: iedereen kende elkaar en wist waar iedereen woonde. Maar voor

ons levert dit nu wel een probleem op. We lezen bijvoorbeeld dat het perceel van Smit grensde aan dat van Bakker. Maar waar lag het perceel van Bakker, en dus van Smit? Een geweldige leg-puzzel. In de akte uit 1734 worden dan ook de eigenaren van de naastliggende huizen genoemd. Uit de tekst wordt duidelijk dat het hier gaat om een rij huizen aan de noordzijde van een weg. Van west naar oost worden genoemd: Johan Adolf Winkler, dorpssecretaris van Hilversum, Claas Fransz Vlaanderen en Willem Jacobsz Vlaanderen de Jonge. Aan de oostzijde van het laatste huis liep eveneens een weg. De vraag is nu waar lagen deze wegen waar dit rijtje van drie huizen op de hoek staat?

Het huis van Claas Fransz Vlaanderen, uit het stuk van 1734, werd 12 jaar later in 1746 verkocht.³ In 1746 blijkt dat de buurman aan de oostzijde toen Matthijs Fabries was. Dit gegeven berust dus op het archief Buwalda. Deze Matthijs Fa-

Deze tekening is in 1815 gemaakt door Albertus Perk, waarschijnlijk naar een ouder voorbeeld. Het midden van de tekening toont de ruïne van de pastorie aan de Oude Torenstraat na de brand van 1766. In 1767 zou de nieuwe pastorie er links naast gebouwd worden. De ruïne op de achtergrond is die van de Grote Kerk. (Coll. Goois Museum)

bries wordt ook vermeld in een geheel andere bron: de legger van de verponding op huizen in Hilversum uit de 18e eeuw. De verponding op huizen is te vergelijken met de huidige onroerendzaakbelasting. Uit deze legger blijkt dat Matthijs Fabries in 1746 maar één huis in Hilversum bezat en wel het huis met nummer 119.⁴ Ook blijkt uit hetzelfde verpondingsregister dat in 1734 Willem Jacobsz Vlaanderen eigenaar van dit huis was.⁵ Dit komt overeen met het stuk van 1734 uit het archief Buwalda. Door deze vondst kon een grote stap voorwaarts gemaakt worden. Zoals we hebben kunnen zien woonden Johan Adolf Winkler, Claas Fransz Vlaanderen en Willem Jacobsz Vlaanderen naast elkaar. Van de laatstgenoemde weten we nu het huisnummer: nr. 119. Doordat bij het opstellen van het verpondingsregister niet zoals nu de huizen per straat genummerd werden, maar alle huizen in Hilversum in één bepaalde volgorde werden doorgenummerd, blijkt de rij huizen uit de akte van 1734 de huizen met nr. 117, 118 en 119 te zijn.

Maar nu zijn we er nog niet. De vraag blijft in welke straat stonden deze huizen. Hiervoor biedt een stuk uit 1714 uit het archief Buwalda een aanknopingspunt.⁶ In dit stuk wordt de naam van Gerrit Vlaanderen genoemd, die aan de overzijde van de weg woonde, tegenover de drie eerdergenoemde heren. In het verpondingsregister, dat ons eerder te hulp is geschoten, komen wij Gerrit Vlaanderen niet tegen. In het Algemeen Rijksarchief in Den Haag blijkt echter nog een lijst te zijn van alle huiseigenaren in Hilversum uit 1731. Op

deze lijst wordt Gerrit Vlaanderen wél genoemd.⁷ Hij was toen eigenaar van vier huizen. Gelet op de nummers van de huizen in het stuk uit 1734, komt het huis met nummer 111 het meest in aanmerking. Van dit huis kan worden vastgesteld waar het ooit stond. Op 7 november 1767 koopt het dorpsbestuur van Hilversum dit huis nr. 111 van Cornelis Gerritsz Vlaanderen. In de verpondingslegger wordt dan bij nr. 111 vermeld: *geemploieerd tot dienst om de pastorie op te timmeren*.⁸ Wij weten waar deze nieuwe pastorie van de Kerk aan de Kerkbrink kwam te staan: namelijk op de hoek van de 's-Gravelandse weg en de Oude Torenstraat (waar nu de ABN-AMRObank staat). Nu is duidelijk geworden dat de huizen nr. 117, 118 en 119 aan de noordzijde van de Oude Torenstraat stonden en dat nr. 119 het huis op de hoek met de 's-Gravelandse weg was. Alleen nr. 119 bestaat nog; het zou in de 19e eeuw zijn huidige vorm gekregen hebben. Het heeft toen ook de naam "De Congo" gekregen. In de jaren '70 van onze eeuw is het opgenomen in de nieuwbouw van de NMB-bank (nu ING-bank) op aandrang van de toenmalige gemeentelijke Stedebouwkundige Dienst. Het huis bepaalt mede het karakter van het Brinkje bij de Kei.

Het bier en de Oude Torenstraat

In verband met de geschiedenis van de Hilversumse herbergen en hun maatschappelijke invloed is een nieuw gegeven uit de Oude Torenstraat van belang. De allereerste vermelding van iets 'horeca-achtigs' bij de Kerkbrink vinden wij volgens deze nieuwe inzichten niet op de Kerk-

De pastorie van de Grote Kerk in 1905. Rechts het huis op de hoek van de Oude Torenstraat en de 's-Gravelandseweg dat in de 18e eeuw nr. 119 droeg en toen onder meer in bezit was van Matthijs Fabries. (coll. Goois Museum)

brink maar in de nabijgelegen Oude Torenstraat. Het huis nr. 118 van Claas Fransz Vlaanderen is namelijk volgens stukken uit het archief Buwalda vóór 1716 in bezit geweest van Cornelis Schouten, die bierbrouwer was in Weesp, in die jaren bekend om zijn brouwerijen. In het huis nr. 118 was toen een bierstal gevestigd waarvan Cornelis Schouten had bedongen dat deze ook na 1716 zijn eigendom zou blijven en door hem eventueel kon worden verplaatst.⁹ Een bierstal is een bewaarplaats van bier, in het bijzonder op het plateland, van waaruit het bier geleverd wordt aan klanten.¹⁰ Mogelijk kunnen wij bierstal dus opvatten als slijterij van bier. Kennelijk is de bierstal kort na de verkoop in 1716 verplaatst, want nadien wordt hiervan geen melding meer gemaakt.

De westzijde van de Kerkbrink

Nu gebleken is dat het archief Buwalda in twee delen uiteen valt, dient de geschiedenis van het Hof van Holland in de 18e eeuw opnieuw te worden gezien. Hierbij kan opnieuw gebruikgemaakt worden van de verpondingslegger van Hilversum die loopt over de periode 1734 tot 31 december 1778. Dit is mogelijk geworden omdat ik van alle huizen in de 18e eeuw in Hilversum gegevens verzameld en systematisch geordend heb. Hierdoor ben ik er in geslaagd van bijna al deze huizen de plek waar ze ooit stonden vast te stellen. Al eerder

heeft P.W. de Lange geprobeerd dit te doen maar is er, volgens zijn eigen zeggen, slechts voor de helft ingeslaagd.¹¹ Een zo volledig mogelijk overzicht van de eigenaren van de panden aan de zijde van Hof van Holland van de Kerkbrink vanaf 1718 is ondergebracht in overzichten in de kaders bij de tekst.¹² De vraag of de huizen waaruit later het Hof van Holland ontstond ook zijn verbrand in de dorpsbrand van 1766, kan ik inmiddels bevestigend beantwoorden.

In een korte denkbeeldige wandeling voeren wij U vervolgens langs de panden aan de oostzijde van de Kerkbrink, daar waar tot voor kort het hotel Hof van Holland stond.

Van bierstekerij tot burgerwoonhuis

Aan de oostzijde van de Kerkbrink stonden in de 18e eeuw drie panden die in de loop van de tijd in het complex Hof van Holland zouden opgaan.

Op de hoek van de Herenstraat vinden wij daar allereerst het pand dat in de 18e eeuw nr. 54 had en in de 19e eeuw nr. 162. In 1731 wordt Jan Jansz Perk de Oude (1670-1745) als eigenaar genoemd.¹³ Perk zelf woonde aan de Hilversumse Vaart in huis nr. 20 en was daar met zijn neef Jan Haan schipper van de beurtvaart op Amsterdam en Utrecht. Huis nr. 54 aan de Kerkbrink werd verhuurd. Het was van oorsprong een klein vrijstaand huis, waarin een bierstekerij gevestigd

was. Een bierstekerij is een bierhuis of herberg waar men bier tapt maar geen sterke drank verkoopt. Biersteker is een oud woord voor biertapper, later ook voor tussenhandelaar in bier.¹⁴ Het is de oudste vermelding tot nu toe dat iets horecaachtigs daadwerkelijk op de Kerkbrink stond.

Heeft dit iets te maken met de bierstal van Cornelis Schouten die wij in 1716 in de Oude Torenstraat hebben aangetroffen? Over de periode 1716 tot 1731 laten de archieven ons hierover nog in de steek. Wel zien wij dat het huis in de Oude Torenstraat in 1756 in bezit komt van Jacob Geurtsz Das (1703-1774) die gehuwd was met Crijntje Claasse Does. En Klaas Does was de huurder en waarschijnlijk ook de biertapper van de bierstekerij op de hoek van de Kerkbrink en de Herenstraat. Klaas Does huurde het huis van de Naarder Paulus Guyking die sedert 1754 eigenaar was. Het huis zou tot 1794 in handen van Naarder notabelen blijven. De laatste Naarder eigenaar was Jacobus Thierens, die brouwer was. Hij verkocht het huis nr. 54 aan Sebastiaan van Nooten, waarbij vermeld wordt dat kort hiervoor de bierstekerij door de verkoper verplaatst was naar de Groest en dus uitgesloten van de verkoop. Het huis wordt sedertdien als burgerwoning aangeduid.

Dit huis was niet de woning van de dorpssecretaris Johan Adolf Winkler, zoals aanvankelijk op basis van het archief Buwalda was aangenomen.¹⁵ Winkler woonde in huis nr. 117 in de oude Torenstraat zoals uit bovenstaande gebleken is. Tegenover de bierstekerij, op de hoek van de Herenstraat en de Langestraat, woonde wel Wessel ten Dam, die tussen 1766 en 1795 schout van Hilversum was.

Het huis van de schout wordt herberg

Wij komen nu bij het huis links van de bierstekerij. Dit huis had in de 18e eeuw nr. 53 en in de 19e eeuw nr. 161. In 1731 was Jan Jansz Perk de Oude eveneens in het bezit van dit huis. Tot 1741 was ook dit huis door hem verhuurd, maar in dat jaar koopt Steven Schuylenburg, schout van Hilversum en beide Eemnessen dit huis om er zelf te gaan wonen.¹⁶ Hij was kort hiervoor in 1739 gehuwd met Anna Agnes Bok en in 1740 aangesteld als schout van Hilversum. Uit zijn nalatenschap werd het huis in 1781 verkocht aan Jacobus Cousijn, substituut-schout van 's-Graveland. Het per-

Anoniem portret van Jan Jansz Perk de Oude (1670-1745). Van 1731 tot 1746 was hij eigenaar van het middelste en rechter pand van het Hof van Holland-complex. (Fotocoll. Goois Museum, origineel Fam. Perk)

ceel werd in de 18e eeuw aangeduid als “huis en ledig erf”, maar in 1806 omschreven als “capitale heerenhuizinge”.¹⁷ Zoals eerder beschreven is dit huis pas in 1827 een herberg geworden onder de naam Het Hof van Holland.

Eén herberg, vele namen

Wij lopen nu door naar de hoek met de Kerkstraat. In de beschrijving van dit linker pand (nr. 100 in de 18e eeuw en nr. 160 in de 19e eeuw) verandert niets in vergelijking met de eerdere publikatie. Waarschijnlijk is dit pand in 1755 al een herberg.¹⁸ In 1768 wordt het voor het eerst onder de naam Graaf van Buuren vermeld, wat later veranderd in De Jonge Graaf van Buuren. Mogelijk vanwege orangistische gevoelens werd het in de Franse Tijd veranderd in het meer neutrale Het Bonte Paard. In een beschrijving uit 1795 heette het linker pand nog logement De Jonge Graaf van Buuren, maar bleek een ander logement de naam Het Bonte Paard al te voeren.¹⁹ Dit logement stond aan de Groest en Jan Hendrik Habermehl was er kastelein. Hij zal de naam Het Bonte Paard meegenomen hebben naar de Kerkbrink toen hij De

Het linker pand van het Hof van Holland-complex.
Huis met nr. 100 (1731), nr. 160 (1807), nr. 276 (1850), nr. D 425 (1862), Kerkbrink 1 (1884).

Bestemmingen.

1731-1755 huis en schuur.
1755-1768 herberg, stalling, kolfbaan, tuin.
1768-1800 herberg "De (Jonge) Graaf van Buuren"
1800-1808 herberg "Het Bonte Paard"
1808-1834 logement "Het Wapen van Amsterdam"
1834-1876 logement "Het Hof van Holland"
1876-1995 Hotel "Het Hof van Holland"

Eigenaren (tenzij anders vermeld).

1718 Jan Bitter, schout van Hilversum.
1731 Jacob van Dorsen
1739 de kinderen van Govert de Beer
1755 Gerrit Nieman
1768 Jacobus van Someren, Johannes van Stuyvezand en Jan van Beusekom
1776 Lambert Jansz Lam
1795 Sebastiaan van Nooten
1800 herbergier Jan Hendrik Habermehl (tot 1806)
1804 Lourens Vlaanderen de oude en zijn zoon Cornelis
1806 Cornelis Lourensz Vlaanderen
1808 Jan Alberts
1809 Hendrik Philip Figges
1832 Pieter Doets
1834 Reindert Jouwerds Buwalda
1847 Ane Reindert Buwalda
1876 Pieter Louwerse en Ari ten Broeke
? Jacob Zomerdijk Bussink, later N.V. Zomerdijk Bussink, daarna tot 1938 de Friesch-Groningse Hypotheekbank
1881 hotelhouder Johannes Ambrosius Janssen
1888 hotelhouder Rudolf August Levedag
1889 hotelhouder Joseph Willerding (afkomstig uit Duitsland)
1919 hotelhouder Charles Pierre Joseph Winkels
1920 hotelhouder Mattheus Johannes Henricus Heere
1927 hotelhouder Wilhelmus Johannes Hendrik Mannes
1930 hotelhouder Eugène Louis Constant Ackx (afkomstig uit België)
1934 hotelhouder Johannes Jacobus van der Zeeuw
1938 Petrus Hendrikus Joseph Sprenger
1961 Johannes Arnoldus Sprenger en Theodorus Johannes Sprenger
1991 Abram van de Velde
1995 Gemeente Hilversum

Het middelste pand van het Hof van Holland-complex.
Huis met nr. 53 (1731), nr. 161 (1807) nr. 277 (1850), D 426 (1862), Kerkbrink 3 (1884).

Bestemmingen.

1731-1781 Huis en ledig erf
1781-1818 huis, koetshuis, stalling, tuin en erf
1818-1827 kapitaal dubbelherenhuis, koetshuis, stalling, tuin en erf
1827-1834 herberg "Het Hof van Holland"
1834-1876 logement "Het Hof van Holland"
1876-1995 opgenomen in het hotelcomplex "Het Hof van Holland"
1881-1905 sociëteit "De Unie"
1905-1938 foyer van de schouwburg annex concertgebouw Herenstraat 42, dat op het achterterrein stond
jaren 30 concertgebouw in gebruik als opnamestudio Decca, later Phonogram.
1936-1938 radiostudio van de KRO
1938-1995 door hotel "Het Hof van Holland" zelf in gebruik genomen

Eigenaren.

1731 Jan Jansz Perk de Oude
1746 Steven Schuijlenburg
1781 Anna Agnes Bok, weduwe van Steven Schuijlenburg
1781 Jacobus Cousijn
1783 Hendrik Hovy
1793 Sebastiaan Jansz van Nooten
1804 Lourens Vlaanderen de Oude en zijn zoon Cornelis
1806 Rijk Jacobsz Das
1808 Hendrik Hovy
1822 Henricus William Johan Agathus van Uchelen
1828 Jacobus Booij
1835 Reindert Jouwerds Buwalda
1852 Ane Reindert Buwalda
voor eigenaren zie verder het overzicht van het linkerpand
1898 sociëteitshouder E. Nijburg
1900 sociëteitshouder Cornelis Antonius Maria Opmeer, restaurateur
1905 restaurateur foyer Cornelis Antonius Maria Opmeer en zijn zuster Ava Maria Antonia Opmeer
1908 restaurateur foyer A. van der Heide, kelner
? restaurateur foyer K. Postma, chef

Jonge Graaf van Buuren overnam. Jan Hendrik Habermehl vertrok in 1806 naar Huizen, waar hij tot schout benoemd was. Tevens was hij herbergier-kastelein in de herberg Het Rechthuis te Huizen.²⁰ Hoe en wat er precies gebeurd is in die ruoerige dagen van de Bataafse Omwenteling en

de daaropvolgende jaren moet nog eens verder uitgezocht worden.

In 1808 vond men Het Wapen van Amsterdam kennelijk wat chiquer klinken. Het werd toen ook "logement" genoemd. Tenslotte werd dit logement onder leiding van vader Reindert Jouwerds

Het rechter pand van het Hof van Holland-complex.
Huis met nr. 54 (1731), nr. 162 (1807), nr. 278 (1850),
nr. D 427 (1862), Kerkbrink 5 - 7 (1884).

Bestemmingen.

1731-1794 huis en bierstekerij
1794-1808 huis en erf
1808-1882 burgerwoonhuis
1882-1947 winkelwoonhuis (bovenwoning meestal
apart verhuurd)
1947-1975 restaurant "Zomerdijk Bussink" behorend
bij hotel "Het Hof van Holland" met op de
verdieping een woning of appartement
1975-1995 kapperszaak

Eigenaren (tenzij anders vermeld).

1731 Jan Jansz Perk de Oude
1746 Steven Schuijlenburg
1754 Paulus Guijking
1776 Boudewijn Schriek
1783 Jacobus Thierens
1794 Sebastiaan Jansz van Nooten
1804 Lourens Vlaanderen de Oude en zijn zoon Cor-
nelis
1806 Rijk Jacobsz Das
1808 Hendrik Hovy
na 1810 Jan Jansz Perk (de notaris), later zijn weduwe
1827 Francois Paul Jozef Le Comte
1828 gezusters Ham (Suzanna G.A. en ? Alida Chr.W.)
tot 1876 nog geen gegevens bekend
1876 waarschijnlijk: Jacob Zomerdijk Bussink
1882 huurder Jacobus Seppen, winkelier in glaswerk
en galanterien (met magazijn op nr. 5)
1900 huurder Heinrich Steven Gerard Nicolaus Horst,
winkelier in vis met "De Gooische Vischhandel"
(vertrok in 1908 naar Columbia, USA)
1908 huurder Johan Hendrik Kortzen, kapper
1919 huurder Dirk Schlosser, winkelier in boter, kaas,
fijne vleeswaren en commestiblen
1935 huurster mej. Johanna Maria Dagelet, boek-
handelaarster, met een boekhandel
1939 huurder de heer Jansen met "Kunst en Sier",
winkel in kunstnijverheidsartikelen
1947 Petrus Hendrikus Joseph Sprenger
1961 Johannes Arnoldus Sprenger en Theodorus Jo-
annes Sprenger
1975 huurder Cosmo Hairstyling
1978 Jaap Kroonenberg
1995 Gemeente Hilversum

de 19e eeuw werd het logement veranderd in hotel, maar de naam Het Hof van Holland bleef.

Tot 1995 zou de naam Het Hof van Holland verbonden blijven aan een horeca-onderneming aan de Kerkbrink. Het zal een mooi gebaar naar de historie van de Kerkbrink zijn als het geplande restaurant in het nieuwe winkelcentrum "De Gooise Brink" de naam het Hof van Holland krijgt.

Noten

1. F. Repko, 'Twee logementen aan de Kerkbrink', in: *Eigen Perk* 1993, p. 104-119.
2. Streekarchief voor Gooi en Vechtstreek (SAGV), Archief Familie Buwalda (AFB), inv.nr. 5. Het archief van de familie Buwalda is nog in particuliere handen. Kopieën van de relevante stukken uit dit archief bevinden zich in het Streekarchief.
3. SAGV, AFB, inv.nr. 7 en 8.
4. SAGV, Archief Dorpsbestuur van Hilversum (ADH), inv.nr. 248.
5. SAGV, ADH, inv.nr. 248, f. 73.
6. SAGV, AFB, inv.nr. 3.
7. Algemeen Rijksarchief te Den Haag (ARA), Archief Financie van Holland, inv.nr. 502 f. 7, 16, 20v en 45.
8. SAGV, ADH, inv.nr. 248, f. 11.
9. SAGV, AFB, inv.nr. 4.
10. *Woordenboek der Nederlandsche Taal*, 2e deel, 2e stuk, 1903, kol. 2550.
11. P.W. de Lange, 'Oude Hilversumse huizen tot omstreeks 1850', in: *Tussen Vecht en Eem* 1981, p. 238 - 247.
12. Met dank aan de heren Th.J. Sprenger en J.G. Seppen voor hun welwillende medewerking. Bronnen: SAGV, Oud Rechterlijkarchief Hilversum (ORA), inv.nr. 3286-3296; AFB; Bevolkingsregisters Hilversum 1850-1920 en gezinskaarten 1920-1940; N.N., '100 jaar sociëteit "De Unie"', in: *Uniteit* 1989 nr. 2, Jubileumuitgave.
13. SAGV, ADH, inv.nr. 248; ARA, Fin. v. Holl., inv.nr. 502.
14. *Woordenboek der Nederlandsche Taal*, 2e deel, 2e stuk, 1903, kol. 2551.
15. F. Repko, 'Twee logementen aan de Kerkbrink', in: *Eigen Perk* 1993, p. 110.
16. SAGV, ADH, inv.nr. 248; ARA, Fin. v. Holl., inv.nr. 502.
17. SAGV, AFB, inv.nr. 10.
18. *De Gooi- en Eemlander* van 22 april 1995.
19. L. van Ollefen, *De Nederlandsche stad- en dorpsbeschrijver*, 1795, p. 16.
20. SAGV, ORA, inv.nr. 3292; P.W. de Lange en A. Keers, 'Het geslacht Keers in Hilversum', in: *Gens Nostra* 1966, p. 82, 186 en 265.

Buwalda en zoon Ane Reindert Buwalda verenigd met de naastgelegen herberg Het Hof van Holland. De naam De Jonge Graaf van Buuren verhuisde in het begin van de 19e eeuw naar een café in de Laanstraat, dat tot op de dag van vandaag zo is blijven heten. Ergens in het midden van